

İÇ KONTROL KILAVUZU

STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI
Aralık 2017

İÇİNDEKİLER

İÇ KONTROLÜN TARİHÇESİ TANIMI VE AMACI.....	3
TARİHÇESİ	4
TANIMI	5
AMACI	7
İÇ KONTROLDE ROL VE SORUMLULUKLAR.....	8
İÇ KONTROL SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	11
İÇ KONTROL NEDİR? NE DEĞİLDİR?	12
İç Kontrol Bir Yönetim Modelidir :	12
İç Kontrol Bir Süreçtir:.....	12
İç Kontrol Bir Araçtır:	12
İç Kontrol Risk Esaslıdır:.....	12
İç Kontrol Yönetimin Sorumluluğundadır:.....	12
İç Kontrol Bir Kültür, Bir Anlayıştır:	12
İç Kontrol Herkesi Kapsar:	13
İÇ KONTROL SADECE MALİ İŞLEMLERİ Mİ KAPSAR?.....	13
İÇ KONTROL SADECE ÖN MALİ KONTROLDEN Mİ OLUŞUR?.....	13
İÇ KONTROL SİSTEMİ KESİN GÜVENCE SAĞLAR MI?.....	13
İÇ KONTROL BİLEŞENLERİ VE STANDARTLARI.....	14
KAMU İÇ KONTROL STANDARTI BİLEŞENLERİ	16
KONTROL ORTAMI	16
RİSK DEĞERLENDİRMESİ	16
KONTROL FAALİYETLERİ	17
BİLGİ VE İLETİŞİM	17
İZLEME	18
İÇ DENETİM SİSTEMİ	19
İÇ DENETİM SİSTEMİ NEDİR?	20
İÇ KONTROL VE İÇ DENETİM İLİŞKİSİ.....	20
İÇ KONTROL SİSTEMİNE İLİŞKİN MEVZUAT	22
5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU	23
STRATEJİ GELİŞTİRME BİRİMLERİNİN (SGB) ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	23
İÇ KONTROL VE ÖN MALİ KONTROLE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR.....	24
KAMU İÇ KONTROL STANDARTLARI TEBLİĞİ	24
KAMU İÇ KONTROL STANDARTLARINA UYUM EYLEM PLANI REHBERİ ...	24

İÇ KONTROLÜN TARİHÇESİ TANIMI VE AMACI

İÇ KONTROLÜN TARİHÇESİ

İç kontrol, 1970'lerin ortalarında Amerika Birleşik Devletlerinde Watergate savcısının bu konuya dikkat çekmesi ile gündeme gelmiştir. 1977'de ana teması iç kontrol olan "Yabancı Yolsuzluk Kanunu"nun (Foreign Corrupt Practices Act) ABD'de yürürlüğe girmesiyle, 1980'lerin başındaki kontrol ortamı ve iç kontrol sürecinin temeli oluşmuştur. Daha sonra, 1985 yılında Ulusal Komisyon kurulmuş ve bu Komisyon tarafından kontrol ortamına vurgu yapılmış, iç kontrol kavramı için ortak bir anlayış ve kapsayıcı bir çerçeve oluşturulması için destekleyici kurumlara çağrıda bulunulmuştur. Komisyonun bu çağrısı sonucunda Destekleyici Kurumlar Komitesi COSO (Committee of Sponsoring Organizations) oluşturulmuştur. COSO (Committee of Sponsoring Organizations) tarafından 1992'de yayımlanan "İç Kontrol – Bütünleşik Çerçeve" yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Uluslararası düzeyde kabul gören *iç kontrol*, kurum ve/veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bir sistemdir. *Comittee of Sponsoring Organizations (COSO)* modeli çerçevesinde, iç kontrol; kurumdaki iş ve eylemlerin mevzuata uygunluğunu, mali ve yönetsel raporlamanın güvenilirliğini, faaliyetlerin etkililiği ve etkinliği ile varlıkların korunmasını sağlamayı amaçlar.

COSO tarafından oluşturulan ve *kontrol ortamı, risk yönetimi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme* bileşenlerinden oluşan iç kontrol sistemi, **Uluslararası Sayıştaylar Birliği (INTOSAI)**, Avrupa Komisyonu ve benzer uluslararası kuruluşlarca da referans olarak kabul edilen bir modeldir.

Avrupa Birliği ile yapılan müzakereler çerçevesinde, mali mevzuatımız COSO'nun iç kontrol standartlarına uygun biçimde oluşturulmuş ve mali sistemimizin AB uygulamaları ile uyumu sağlanmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunuyla da kamu mali yönetim sistemi uluslararası standartlar ve Avrupa Birliği uygulamalarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

İÇ KONTROLÜN TANIMI

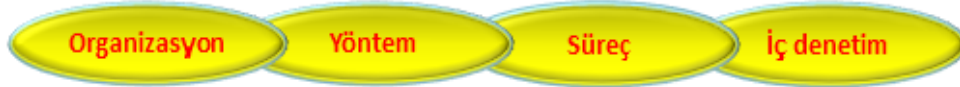
Mevzuat : 5018/55

İç Kontrolün Tanımı

İdarenin Amaçları ve Politikaları

Faaliyetlerin	Varlık ve kaynakların	Muhasebe kayıtlarının	Mali bilgi ve yönetim sisteminin
etkili, ekonomik ve verimli yürütülmesi	korunması	doğru ve tam olarak tutulması	zamanında ve güvenilir üretilmesi

amacıyla idare tarafından oluşturulan

kapsayan

mali ve diğer kontroller bütünü

İç Kontrol, 5018 sayılı Kanunun 55'inci maddesinde; "idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan mali ve diğer kontroller bütünü" olarak tanımlanmıştır.

İç kontrol, yönetim ve personel tarafından hayata geçirilen, kurumun belirlenmiş hedeflere ulaşmasında ve misyonunu gerçekleştirmesinde makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanmış ve kurumun genelini etkileyen bütünleşmiş bir süreçtir.

İç kontrol tanımında önemli olan bazı unsurlar şunlardır:

- İç kontrol; ulaşılmaya çalışılan bir amaç değil **bir süreçtir**.

- İç kontrol süreci; sadece kuralları, el kitapları ve talimat metinleri olmayıp, **insanlardan etkilendiğinden**, her seviyede yer alan personel iç kontrolün bir parçasıdır ve uygulanmasından sorumludur.
- İç kontrol; kurumun üst yönetim ve idarecileri için kesin bir güvence değil, **makul bir güvence sağlar**.
- İç kontrol; sadece finansal işlemler ve raporlamayı değil, kurumun diğer faaliyet ve operasyonlarını kapsayan, **tüm kontrolleri ifade eder**.

Kurumların başlıca:

- Faaliyetlerin etkin ve verimli olması,
- Mali raporların güvenilirliği,
- Yürürlükteki mevzuata uyum,
- Varlıkların korunması.

hedefleri olup, Kurumlar bu hedefleri gerçekleştirmek için iç kontrol sistemini kullanırlar.

İç kontrol sisteminin etkili bir biçimde uygulanabilmesi için iç kontrol bir yük olarak değil, beklenmeyen olaylar karşısında oluşacak kayıpları önlemek ve fırsatları değerlendirmek ile ilgili bir araç olarak kabul edilmelidir.

Ancak iç kontrol sistemi kurumun ana faaliyeti değildir ve yönetimin fonksiyonlarını icra etmez. Öncelikle iç kontrol hangi hedeflerin konulacağını belirleyemez. Karar verme sürecinde, yöneticiyi doğru bilgiyle destekler, ancak hangi kararların alınacağı konusunda yönetimin yerini alamaz.

İç kontrol faaliyetlerinin etkin yürütülmesi:

- Üst yönetim ve idarecilerin, hedeflere ulaşılması için yapılan faaliyetlerin kapsamını, faaliyetlerin yer aldığı çevreyi ve karşılaşılabilecek riskleri anlamalarına,
- Çalışanların, iç kontrolün uygulanmasına yönelik sorumluluğa, bilgiye, yeteneğe ve yetkiye sahip olmalarına,
- Mali raporların güvenilir bir biçimde hazırlanmasına,
- Mevzuata uyum sağlanabilmesine

bağlıdır.

Uluslararası Standartlar

- COSO İç Kontrol Bütünleşik Çerçeve Raporu
- INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi
- AB İç Kontrol Standartları

Ulusal Standartlar ve İlgili Mevzuat

- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar
- Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği
- Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi
- Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik
- Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik

İÇ KONTROLÜN AMACI

5018 sayılı Kanunun 56'ncı maddesinde iç kontrolün amaçları;

- Kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini,
- Kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini,
- Her türlü mali karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini,
- Karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini,
- Varlıkların kötüye kullanılması ve israfını önlemek ve kayıplara karşı korunmasını,

sağlamak olarak belirlenmiştir.

İÇ KONTROLDE ROL VE SORUMLULUKLAR

İÇ KONTROLDE TANIMLANAN ROLLER VE SORUMLULUKLARI

Üst yönetici, Bakanlıklarda müsteşar, diğer kamu idarelerinde en üst yönetici, il özel idarelerinde vali ve belediyelerde belediye başkanıdır. İdarede yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmasını sağlamak, işleyişi izlemek, gerekli tedbirleri alarak geliştirmek, kurumun faaliyetlerini hedefleri doğrultusunda yürüterek iç kontrol sisteminin düzgün biçimde işletmek üst yöneticinin sorumluluğunda olup, üst yönetici bu sorumluluğunu harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirir.

Birim yöneticileri (harcama yetkilileri), bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisidir. Birimlerinde etkili bir iç kontrol sistemi oluşturmak, uygulanmasını sağlamak ve izlemek, zayıf yönleri geliştirmekle sorumlu olup, aynı zamanda görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari ve mali kararlar ile işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün işleyişini sağlamaktan da sorumlu tutulmuştur.

Strateji Geliştirme Birimi Yöneticileri, strateji geliştirme başkanlıkları ve strateji geliştirme daire başkanlıkları ile strateji geliştirme ve malî hizmetlerin yerine getirildiği müdürlüklerin yöneticileridir. İç kontrol sisteminin harcama birimlerinde oluşturulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi çalışmalarında koordinasyonu sağlamak, ön mali kontrol faaliyetini yürütmek ile eğitim ve rehberlik hizmeti sağlamaktan sorumludur.

Personel, iç kontrol tüm personelin görevinin bir parçasıdır. Kurumda çalışan herkes iç kontrol sisteminin hayata geçirilmesinde rol oynar. İç kontrol yalnızca bir birimdeki personelin yürüteceği bir görev olmayıp, kurumda çalışan herkesin yürüttüğü faaliyetlerin içine yerleşmiş bir süreçtir.

İç Denetim Birimi, bir kurumun operasyonlarını geliştirmek ve onlara değer katmak için tasarlanmış bir bağımsız ve nesnel güvence ve danışmanlık faaliyetini gerçekleştiren birim olup; iç kontrol sisteminin tasarım ve işleyişini sürekli olarak incelemek, denetlemek, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesini sağlamak ve geliştirilmesi için değerlendirme ve tavsiyeler sunmak suretiyle iç kontrol sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunur.

Mali Yönetim ve Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Birimi (Maliye Bakanlığı), tüm kamu sektöründe iç kontrolün konumuyla ilgili olarak doğrudan Maliye Bakanına raporlama yapan ve bu Bakanlıkla ilişkilendirilen, iç kontrol sistemlerinin yeniden oluşturulması ve üst seviyeye çıkarılmasından, kalitesinin sürdürülmesinden, tanımlar, standartlar ve metodolojilerin uyumlaştırılmasından ve koordinasyonundan, tüm taraflar (yöneticiler, mali görevliler, iç denetçiler,)

arasındaki iletişimin sağlanmasından, sertifikasyona ilişkin kriterleri oluşturmak dahil kamu iç denetçileri ile kamu iç kontrol sistemini geliştirilecek diğer tüm faaliyetler için gerekli eğitim imkanlarının oluşturulmasından ve koordinasyonundan sorumlu olan birimdir. İç kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler belirlemek, geliştirmek ve uyumlaştırmak, koordinasyon sağlamak ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti vermekle sorumludur.

Kurum dışındakiler, Kurumun hizmet sunduğu taraflar ve/veya paydaşlar olup, bunlar da iç kontrol sürecinde önemli rol oynarlar. Bu kişiler kurumun hedeflerini gerçekleştirmesine katkıda bulunabilecek yararlı bilgiler sağlayabilirler.

Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetleyen kurumdur. 6085 sayılı Kanun hükümlerine göre kamu idarelerinde iç kontrol sistemlerinin işleyişini değerlendirir. Dış denetim organı olarak yapacağı düzenlilik denetimlerinde kamu idaresinin iç kontrol sisteminin düzgün biçimde işleyip işlemediğini değerlendirir.

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu (İKİYK), bir üst yönetici yardımcısı ve birim yöneticilerinden oluşan İKİYK, idarenin risk yönetiminin geliştirilmesine ilişkin politika ve prosedürler oluşturarak üst yöneticinin onayına sunar. Politika ve prosedürleri birimlere bildirir. İKİYK, İdare Risk Koordinatörü tarafından kendisine sunulan riskler içerisinde stratejik düzeyde önemli gördüğü riskleri gündemine alır. İKİYK'nin sekretarya hizmetleri SGB tarafından yürütülür.

İÇ KONTROL SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İÇ KONTROL NEDİR? NE DEĞİLDİR?

İç Kontrol Bir Yönetim Modelidir:

İç Kontrol; kurum kültürünü, etik değerleri, personel performansını, kurumsal organizasyon yapısını, planlama ve programlama faaliyetlerini, vizyon ve misyon çerçevesinde stratejik amaçlar ve hedefler tesis edilmesini, kurumsal risklere karşı kontrol faaliyetleri geliştirilmesini, kayıt ve dosyalama sistemini, kurum içi iletişim kanallarını, bilgi güvenliği politikalarını, raporlama sistemlerini ve iç denetimi içinde barındıran bir yönetim modelidir.

İç Kontrol Bir Süreçtir:

İç Kontrol bir defaya mahsus yapılacak bir faaliyet olmayıp, kurumda yapılan tüm iş süreçlerini kapsayan bir sistemler bütünü, devamlılığı olan bir yapı ve döngüsel bir süreçtir.

İç Kontrol Bir Araçtır:

İç Kontrol, kurumun stratejik planında belirlenen amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik bir organizasyondur. İdarelerin amacı, vizyon ve misyon ilkeleri paralelinde stratejik amaçlara ve hedeflere ulaşmaktır. Bu yönüyle iç kontrol, amaçlara ve hedeflere ulaşılması noktasında kendisinden faydalanan bir yönetim aracı ve bir yönetim tarzıdır.

İç Kontrol Risk Esaslıdır:

İç Kontrolün amacı, kurum tarafından belirlenen amaçların ve hedeflerin gerçekleştirilmesi yolunda karşılaşılabilecek muhtemel risklerin tespiti ve bu risklere yönelik kontrol mekanizmalarının geliştirilmesidir.

İç Kontrol Yönetimin Sorumluluğundadır:

İç kontrol sisteminin kurulmasından ve işlerliğinden yönetim sorumludur. Yönetim, iç kontrol sistemine yönelik değerlendirilmeleri iç denetim sistemi aracılığıyla izlemeli ve aksayan yönlerle ilişkin iyileştirme tedbirleri almalıdır.

İç Kontrol Bir Kültür, Bir Anlayıştır:

İç kontrol kişilere yaptıkları iş ve işlemleri daha düzgün, daha kaliteli ve daha sistematik yapmaları için uygun ortamı oluşturan ve bu bilincin oluşmasını sağlayan uzun vadeli bir algı ve kültür değişimidir.

İç Kontrol Herkesi Kapsar:

İç Kontrolün bütün iş süreçlerini kapsadığından, kurumda en alt kademe çalışandan en üst yöneticiye kadar tüm personel iç kontrol sisteminin içerisinde. Kurum personeli görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirirken iç kontrolün özünde barındırdığı ilke ve kurallara uymalı ve sistemin verimliliğinin artırılması yönünde gayret etmelidir. İç Kontrol yalnızca belirli bir kesimin (Strateji Geliştirme Birimleri, İç Denetçiler, üst yönetim vb.) işi olarak değil, aksine herkesin işi olarak görülmelidir.

İÇ KONTROL SADECE MALİ İŞLEMLERİ Mİ KAPSAR?

İç kontrolün kapsamı mali işlemlerle sınırlı değildir. Herhangi bir harcamayı gerektirmeyen; personel alınması ve eğitimi, performans değerlendirmesi, yetki devri, risklerin belirlenmesi, etik değerler, kayıt ve dosyalama gibi birçok mali olmayan iş ve işlemler de iç kontrol kapsamında yer almaktadır.

İÇ KONTROL SADECE ÖN MALİ KONTROLDEN Mİ OLUŞUR?

İç kontrol bileşenlerinden bir tanesi de kontrol faaliyetleri olup, bu kapsamda hiyerarşik kontrol, bilgi güvenliği kontrolü ve görevler ayrılığı gibi birçok kontrol faaliyeti öngörülmüştür. Bunlardan en çok duyulana ön mali kontroldür. Ancak, iç kontrol sadece ön mali kontrolden ibaret olarak algılanmaktadır.

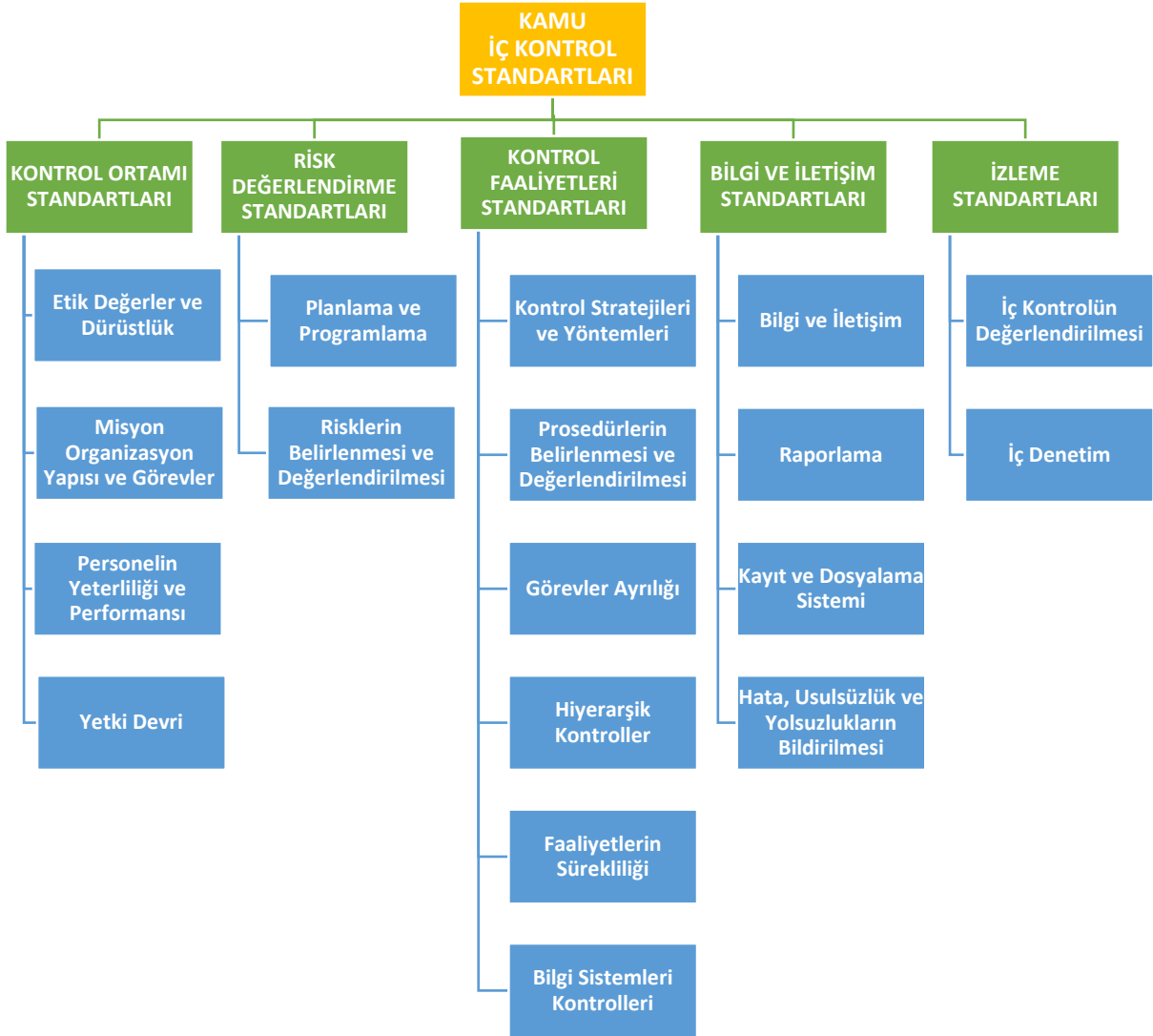
Ön mali kontrol, Maliye Bakanlığı ve idareler tarafından riskli görülen bazı mali karar ve işlemler için öngörülen bir kontrol faaliyeti olup, gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle ilişkin mali karar ve işlemlerin; idarenin bütçesine, bütçe tertibine, kullanılabilir ödenek tutarına, ayrıntılı harcama veya finansman programına, merkezi yönetim bütçe kanunu ve diğer mali mevzuat hükümlerine uygunluğu yönlerinden kontrol edilmesidir.

İÇ KONTROL SİSTEMİ KESİN GÜVENCE SAĞLAR MI?

İç kontrol, ne kadar iyi tasarlansa ve ne kadar iyi uygulansa da kurumun misyonunun yerine getirilmesi ve genel hedeflerin gerçekleştirilmesi hususunda yönetime gelecekteki belirsizlik ve riskin tam olarak belirlenememesi, iletişim kopuklukları, süreçte yer alanların çıkar işbirlikleri, yönetici ve çalışanların önyargıları gibi birçok nedenden dolayı kesin güvence veremez, sadece makul güvence sağlar. Güvence algısı kişiden kişiye farklılık gösterse de makul güvence çoğunluğun üstünde mutabık kaldığı tatminkâr bir güven düzeyini ifade etmektedir. Bununla birlikte, iyi uygulanan bir iç kontrol sisteminde kurum hedeflerinden ciddi sapmalar görülmez.

İÇ KONTROL BİLEŞENLERİ VE STANDARTLARI

2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu iç kontrol sisteminin işleyişini ve sistemdeki aktörlerin rol ve sorumluluklarını tanımlamış, iç kontrol süreçlerine ilişkin standart ve yöntem belirleme ve bu alanda

koordinasyonu sağlayarak rehberlik etme görevini Maliye Bakanlığına vermiştir. Bu göreve istinaden Maliye Bakanlığı, 26 Aralık 2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazetede Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğini yayımlamıştır.

KAMU İÇ KONTROL STANDARDI BİLEŞENLERİ

Kamu İç Kontrol Standartları 5 bileşen, bu bileşenlerin altında 18 başlık ve bu başlıkların altında toplam 79 genel şarttan oluşmaktadır.

BİRİNCİ BİLEŞEN, KONTROL ORTAMI

Kontrol ortamı, sistemin ana unsuru ve sistemin üzerine inşa edildiği zemin olup iç kontrolün başarılı ya da başarısız olması kontrol ortamının etkinliğine bağlıdır. İç kontrol sisteminin kurulabilmesinin ilk şartı uygun bir kontrol ortamının varlığıdır ve kontrol ortamı iç kontrolün bütün diğer unsurlarının temeli olarak görülebilir.

Kontrol ortamı, sistemi ileriye götürmek için gerekli olan ilk adımdır ve idarenin yöneticileri ve çalışanlarının iç kontrole yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olmasını, etik değerleri, dürüst bir yönetim anlayışını, personelin yeterliliği ve performansını, yöneticilerin iş yapma tarzını, görev, yetki ve sorumlulukların açık bir şekilde belirlenmesini ve idarenin organizasyon yapısını kapsar.

Kontrol Ortamı Bileşeni:

- Etik Değerler ve Dürüstlük,
- Misyon, Organizasyon Yapısı ve Görevler,
- Personelin Yeterliliği ve Performansı,
- Yetki Devri

olmak üzere 4 başlık altında **26 genel şarttan** oluşmaktadır.

İKİNCİ BİLEŞEN, RİSK DEĞERLENDİRMESİ

Risk değerlendirmesi, kurumun belirlenmiş stratejik amaç ve hedeflere ulaşma yolunda karşılaşılabileceği muhtemel riskleri nasıl tespit ve analiz edeceği ile belirleyeceği bu riskleri nasıl yöneteceği ve bunlara nasıl uygun cevaplar vereceği ile ilgilidir. Her kurum amaç ve hedeflere ulaşmasını engelleyebilecek içeriden veya dışarıdan kaynaklanan çeşitli risklerle karşılaşmaktadır. Kurumların bu risklere karşı hazırlıklı olmaları ve risk değerlendirmesi yapmaları gerekmektedir.

Risk değerlemesinin ön koşulu kurumun amaç ve hedeflerinin açık, net ve tutarlı biçimde belirlenmiş olmasıdır. Risk değerlendirmesi iç kontrol sisteminin bileşenlerinden biridir ve iç kontrol faaliyeti risk esaslı olarak gerçekleştirilmelidir.

Bu sebeple, riskli alanların belirlenmesi ve kontrol faaliyetlerinin bu alanlarda yoğunlaştırılması iç kontrol sisteminin başarısı açısından önemli bir husus olarak görülmektedir.

Risk Değerlendirmesi Bileşeni:

- Planlama ve Programlama
- Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi

olmak üzere 2 başlık altında 9 genel şarttan oluşmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BİLEŞEN, KONTROL FAALİYETLERİ

Kurumun amaç ve hedeflerine ulaşma yolunda karşılaşacağı riskleri göğüslemek ve kurumun hedeflerini gerçekleştirmek üzere oluşturulan politikalar ve prosedürler kontrol faaliyetleri olarak adlandırılmaktadır. Kontrol faaliyetleri önleyici ya da tespit edici mahiyette olabilir ve risk değerlendirilmesi sürecinde olası risklerin etkisini hafifleterek yönetimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.

Kontrol faaliyetleri, gerek yönetim gerekse de ilgili tüm kurum personeli tarafından rutin olarak yürütülen faaliyetlerin bir parçası olarak değerlendirilmeli ve kurumun bütün birimlerinde ve her seviyede uygulanan yöntemleri ve politikaları kapsamalıdır. Kontrol faaliyetleri kurumun bütün kademelerine ve faaliyetlerine yayılmalı ve kurumun günlük faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Kontrol Faaliyetleri Bileşeni:

- Kontrol Stratejileri ve Yöntemleri,
- Prosedürlerin Belirlenmesi ve Belgelendirilmesi,
- Görevler Ayrılığı,
- Hiyerarşik Kontroller,
- Faaliyetlerin Sürekliliği,
- Bilgi Sistemleri Kontrolleri,

olmak üzere 6 başlık altında 17 genel şarttan oluşmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BİLEŞEN, BİLGİ VE İLETİŞİM

Bilgi ve iletişim, sistemin genelindeki kurumsal faaliyet alanlarına ilişkin bilginin üretilmesine ve üretilen bilginin çeşitli iletişim araçları (yatay ve dikey

iletişim kanalları, raporlama vb.) yardımıyla ilgililere iletilmesine yönelik yapılan tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Bilgi ve iletişim bileşeni, aynı zamanda iç kontrolün diğerk unsurları arasındaki ilişkiyi ve etkiletişimi sağlamakta ve bu özelliği nedeniyle iç kontrol sistemi açısından özel bir fonksiyon ihtiva etmektedir.

Faaliyet alanlarına yönelik doğru, güvenilir, eksiksiz, zamanlı ve uygun bilginin üretilmesi ve bu bilgilerin ilgililere ulaştırılması kurumsal amaçlara ve hedeflere ulaşılması bakımından son derece önemlidir. Üretilen bilginin kalitesi ve uygun zamanlı olarak karar alma süreçlerine ulaştırılması kurum yönetiminin doğru ve yerinde kararlar alabilme kabiliyetini doğrudan etkileyecektir.

Bilgi ve İletişim Bileşeni:

- **Bilgi ve İletişim**
- **Raporlama**
- **Kayıt ve Dosyalama Sistemi**
- **Hata, Usulsüzlük ve Yolsuzlukların Bildirilmesi**

olmak üzere 4 başlık altında **20 genel şarttan** oluşmaktadır.

BEşİNCİ BİLEşEN, İZLEME

İç kontrol sistemi, işlerliğinin ve performansının değerlendirilmesi amacıyla düzenli aralıklarla (yılda en az bir kez) ve sürekli olarak izlenmelidir. Kurum yönetimi, iç kontrol sisteminin başlangıçta tasarlandığı gibi çalışıp çalışmadığının takip ve değerlendirme sorumluluğunun yerine getirilmesinde iç denetim sisteminden yardım alabilir.

İç kontrol sisteminin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik faaliyetler; çalışanlar, yöneticiler, iç denetçiler tarafından yapılabilir. İzleme prosedür ve yöntemleri, kurumsal süreçlere ilişkin rutin faaliyetler yürütülürken eř zamanlı olarak yapılabileceği gibi, iç denetim tarafından özel değerlendirme yöntemleri kullanılarak da gerçekteştirilebilir.

İzleme Bileşeni:

- **İç Kontrolün Değerlendirilmesi**
- **İç Denetim**

olmak üzere 2 başlık altında **7 genel şarttan** oluşmaktadır.

İÇ DENETİM SİSTEMİ

İÇ DENETİM SİSTEMİ NEDİR?

İç denetim; “kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyeti” olarak tanımlanmaktadır.

İlgili mevzuatta yapılan tanımlarda iç denetim sisteminin, kamu idarelerinin çalışmalarına değer katmak ve bunları geliştirmek amacıyla yapılan bağımsız ve objektif bir danışmanlık faaliyeti olduğu vurgulanmaktadır. İç denetim bu özelliği sayesinde; kurumsal süreçler ve iç kontrol uygulamalarına yönelik yapılan inceleme ve değerlendirme faaliyetleriyle, üst yönetime rehberlik hizmeti vermekte ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Başka bir açıdan iç denetim; risk yönetimi, kontrol ve yönetim süreçlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik sistematik ve disiplinli bir yaklaşım getirerek, kurumsal amaçlara ve hedeflere ulaşılmasına yardımcı olmaktadır.

İç denetim; değerlendirme, rehberlik, tavsiye ve öneride bulunmanın yanında aynı zamanda iç kontrol sisteminin etkinliğini, performansını, kalitesini ve yeterliliğini ölçmek amacıyla da yapılmalıdır. Böylece iç denetim, iç kontrol uygulamalarında tespit edilen eksiklik ve hatalara yönelik üst yönetime sunacağı iyileştirme önerileri vasıtasıyla kurumun amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacaktır.

Bahsedilen bütün bu özelliklerinden dolayı iç denetim faaliyeti, önemli bir yönetim aracı olarak görülmeli ve iç denetim faaliyeti sonucunda elde edilen çıktılar bu zeminde değerlendirilmelidir.

İÇ KONTROL VE İÇ DENETİM İLİŞKİSİ

İç denetim ve iç kontrolün birbirlerinden oldukça farklı kavramlar olduğu ancak bu farklılığa rağmen aralarında yine de güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir. İç kontrole ilişkin yapılan mevzuat tanımlamalarından da anlaşılacağı üzere iç denetim, iç kontrol sisteminin bir parçası ve sistemi oluşturan unsurlardan biri olarak ifade edilmektedir.

İç kontrol, organizasyonun amaçlarına sağlıklı bir biçimde ulaşmasını sağlayacak önlemler ve faaliyetler bütünü iken iç denetim, kurum faaliyetlerine değer katmak ve bunları geliştirmek amacıyla tasarlanmış bağımsız, nesnel güvence

sağlama ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetimde sorumluluk faaliyeti bizzat yürüten iç denetçilere ait iken, iç kontrolde sorumluluk üst yöneticiye aittir.

İdarelerde etkin bir iç kontrolün kurulması ve devamlılığının sağlanmasından yönetim sorumludur. İç denetim, iç kontrol sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişiyle ilgili olarak yöneticiye bilgi sağlama, değerlendirme yapma ve önerilerde bulunma fonksiyonlarını yerine getirir.

İç kontrol sisteminin izlenmesi, değerlendirilmesi ve sistem içerisindeki yetersiz noktaların tespiti için, iç denetim faaliyetine ihtiyaç duyulmaktadır. İç kontrol olmadan iç denetimin, iç denetim olmadan da iç kontrolün varlığının fazla bir anlam ifade etmeyeceği ortadadır.

İç kontrol, iç denetimin varlık sebebiyken; iç denetim, iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi ve izlenmesi için gerekli olan faaliyet olarak tanımlanabilir.

İç kontrol sistemleri ve uygulamaları ne kadar iyi olursa olsun asla mutlak ölçüde güvence veremeyecektir. Bu nedenle iç denetim faaliyeti, iç kontrol sistemindeki hata ve eksikliklerin tespiti ve bunlara yönelik öneri ve tavsiyeler geliştirilmesi noktasında üst yönetime danışmanlık yaparak, iç kontrolün etkinliğinin ve yeterliliğinin artırılmasına olumlu katkı yapabilecek bir yönetim fonksiyonu olarak görülmelidir.

İÇ KONTROL SİSTEMİNE İLİŞKİN MEVZUAT

Kamu idarelerinde etkin bir iç kontrol sisteminin kurulmasının, uygulanmasının, izlenmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması kapsamında yürürlüğe konulan mevzuatlar normlar hiyerarşisine uygun olarak şu şekilde sıralanır:

5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU

24/12/2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”yla kamu mali yönetim sistemi uluslararası standartlar ve Avrupa Birliği uygulamalarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

STRATEJİ GELİŞTİRME BİRİMLERİNİN (SGB) ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

5018 sayılı Kanunun 60’ıncı maddesi ile 22.12.2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15’inci maddesine dayanılarak hazırlanan Yönetmelikle; SGB’nin başlıca sorumlulukları, iç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında

alışmalar yapmak, idarenin görev alanına ilişkin konularda standartlar hazırlamak, ön mali kontrol görevini yürütmek, amaçlar ile sonuçlar arasındaki farklılığı giderici ve etkililiği artırıcı tedbirleri önermek olarak sayılmıştır.

İ KONTROL VE N MALİ KONTROLE İLİşKİN USUL VE ESASLAR

5018 sayılı Kanuna dayanılarak hazırlanmış olup, 31/12/2005 tarihli 3 nc Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan bu mevzuatla; Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce, görev alanları çerçevesinde yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceğine ruhsat verilmiştir.

KAMU İ KONTROL STANDARTLARI TEBLİğİ

26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği”nde yer alan Standartlar; COSO modeli, INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi ve Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları erevesinde Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiştir.

Kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

KAMU İ KONTROL STANDARTLARINA UYUM EYLEM PLANI REHBERİ

İ kontrol sistemlerini Kamu İç Kontrol Standartları ile uyumlu hale getirmek için yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi, bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarında kamu idarelerine rehberlik yapmak amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 04.02.2009 tarihinde yayımlanmıştır.

www.enerji.gov.tr